

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ: İŞLETME BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Doç. Dr. Gülfen TUNA

Sakarya Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi
geksi@sakarya.edu.tr

Mehmet Onur ULU

Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü YL. Öğrencisi
mehmetonurulu@hotmail.com

ÖZET

Bu araştırmada Sakarya Üniversitesi, İşletme Bölümü öğrencilerinin finansal bilgi düzeyinin cinsiyet, yaş, gelir durumu, öğrenim görülen sınıf ya da öğrenim türüne göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu amaçla tesadüfi olarak seçilen 326 öğrenciye anket uygulanmıştır. Anketten elde edilen verilere frekans analizi, bağımsız iki örnek t testi ve varyans analizi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre; cinsiyet, yaş ve öğrenim görülen sınıf faktörleri, finansal bilgi düzeyi için istatistiksel olarak anlamlı farklılığa sahip faktörlerdir.

Anahtar Kelimeler: Finansal Okuryazarlık, Finansal Bilgi, İşletme Bölümü Öğrencileri, Varyans Analizi.

DETERMINATION OF AFFECTING FACTORS ON FINANCIAL LITERACY LEVELS OF UNIVERSITY STUDENTS: A STUDY ON THE DEPARTMENT OF BUSINESS

ABSTRACT

In this study, differ or coincide of financial knowledge level of Sakarya University Business Department Students was examined according to gender, age, personal income, grade or type of education. A questionnaire was administered to 326 students who was chosen as random. The frequent analysis, independent two samples t test and variance analysis was applied to the data which has been obtained. In according to results of study; gender, age and grade factors have significant differences as statistical for the financial knowledge level.

Key Words: Financial Literacy, Financial Knowledge, Business Department Students, Variance Analysis.

1. Giriş

Finansal okuryazarlık, bireylerin karşılaşabileceği finansal sorunları çözebilmesini ve etkin kararlar alabilmesini gerektirir. Bireylerin sahip olduğu finansal bilgi düzeyine göre farklılaşan finansal okuryazarlık düzeyi de, farklı farklı finansal davranışların oluşmasına neden olur. Bu noktada şeffaf bir yatırım ortamının oluşması açısından finansal okuryazarlık düzeyi, mali piyasalar için oldukça önemlidir.

Finansal bilgi, finansal eğitim ve finansal okuryazarlık; hem akademik camiada hem de medyada sıklıkla birbirlerinin yerine kullanılan kavramlardır. Finansal bilgi ve finansal davranış ise birbirinden ayrılmayan ve birbirini tamamlayan bileşenler olarak finansal okuryazarlık düzeyini etkilemekte ve finansal piyasa oyuncularının kararlarına yön vermektedir. Pozitif korelasyona sahip bu bileşenler, finansal okuryazarlık düzeyi ile doğru orantılı olarak bireylerin, finansal davranışlarına yön vermektedir. Bu nedenle, bazı ülkelerde finansal okuryazarlığı artırmak için, ilköğretimde başlayan eğitimler verilmektedir. Bu uygulama ile küçük yaşlardan itibaren finansal sistem ve ürünler hakkında bilgi sahibi olan bireylerin yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Bireylerin yüksek finansal okuryazarlık düzeyine sahip olması, şeffaf bir yatırım ortamının oluşması ile piyasa etkinliğinin gelişimi açısından da önemlidir. Finansal okuryazarlık düzeyinin ölçülmesinde belli bir standart bulunmamaktadır. Huston (2010:305), bu durumu üç sebebe bağlamaktadır:

- Kavramlaştırma yetersizliği,
- Finansal okuryazarlık yapısını tanımlamadaki yetersizlikler,
- Finansal enstrümanlar ve bunları tanımlamadaki yetersizliklerdir.

Moore (2003:2)'a göre, finansal okuryazarlığı doğrudan ölçmek de mümkün değildir. Bu nedenle finansal okuryazarlığı ölçebilmek için, bir takım göstergeler kullanılmaktadır. Kullanılan gösterge bazen temel ekonomik terimleri bilmekle ilişkilendirilirken, bazen temel faiz hesaplamalarını yapabiliyor olmakla, bazen de finansal kurumları ve bireysel finansı bilmek ile ilişkilendirilmektedir. Finansal okuryazarlık için farklı ölçütlerin kullanılmasının esas nedeni ise, farklı finansal okuryazarlık tanımlamalarının olmasıdır. Hilgert, Hogarth ve Beverley (2003) finansal okuryazarlığı, finansal bilgi olarak tanımlamaktadır. Lusardi (2008:2)'ye göre finansal okuryazarlık, bileşik faiz, nominal ve reel getiri arasındaki farklılıklar ve risk çeşitlendirmesi gibi temel finansal kavramların bilgisi olarak tanımlanmaktadır. Mandell (2006:2) ise yeni ve karmaşık finansal enstrümanlar arasında değerlendirme kabiliyetine sahip olmak ve bilgiye dayalı kararlar almak suretiyle, en doğru uzun vadeli tercihlere yönelmek olarak tanımlanmaktadır. Moore (2003:29) bireylerin finansal okuryazarlığa, bilginin ve uygulamadaki deneyimin aktif entegrasyonu ile sahip olabileceklerini ifade etmektedir.

Literatürde finansal okuryazarlığın ölçülmesinde gerek üniversite öğrencileri, gerekse diğer bireyler üzerine yapılan çalışmalarda birçok farklı değişken kullanılmaktadır. Bu çalışmada da, Sakarya Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü'nde eğitim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri ölçülmekte ve bu düzeye etki eden değişkenler incelenmektedir. Finansal okuryazarlığı etkilediği düşünülen değişkenler cinsiyet, yaş, gelir durumu, eğitim alınan öğretim türü, kaçınıcı

sınıfta okunduğudur. Bu araştırma ile lisans düzeyinde eğitim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin, seçilen bu değişkenlere göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği incelenmektedir. Araştırmada kullanılan bu değişkenler aynı zamanda birçok çalışmada finansal okuryazarlık düzeyini açıklamada bağımsız değişken olarak kullanılmaktadır. Bu noktada örnekleme dahil edilen katılımcılara ait bu faktörler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olup olmadığını bilmek de önemlidir. Finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi için gerçekleştirilen çalışmalarda katılımcılara ait bu değişkenlerin, değerlendirmelerde herhangi bir yanlılığa neden olup olmayacağını belirlenmesi açısından da bu çalışma önemlidir. Bu doğrultuda çalışma dört bölüme ayrılmıştır. Giriş bölümünün ardından ikinci bölümde finansal okuryazarlık ile ilgili literatür çalışmalarına, üçüncü bölümde ise araştırma hipotezlerine, incelenen örnekleme ve araştırma bulgularına yer verilmiştir. Son bölümde ise araştırma bulguları doğrultusunda değerlendirmeler yapılmıştır.

2. Literatür Taraması

Literatürde finansal okuryazarlık ya da finansal bilgi düzeyinin incelendiği oldukça fazla çalışma mevcuttur. Çalışmalar incelenen örneklem açısından farklılıklar göstermelerine karşın, çoğunlukla finansal okuryazarlığı etkileyen faktörler ve bu faktörler arasındaki ilişki açısından ele alınmaktadır.

Chen ve Volpe (1998), öğrencilerin karakteristik özelliklerinin ve karar alma süreçlerinin, finansal okuryazarlık düzeylerinden nasıl etkilendiğini incelemektedir. Bu çalışmada tesadüfi olarak seçilen 924 adet öğrenciye anket uygulanmıştır. Elde edilen anket verilerine, ANOVA testi uygulanarak analizler gerçekleştirilmiştir. Araştırma bulgularında, İşletme Bölümü'nden farklı programlardaki öğrencilerin, bayanların, alt sınıflarda okuyanların, 30 yaşın altında olanların ve daha az iş deneyimine sahip olan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin, örneklem bütününe göre daha düşük olduğu belirtilmektedir. Ayrıca düşük finansal okuryazarlık düzeyine sahip olan öğrencilerin de, yanlış kararlar aldıkları belirtilmektedir.

Chen ve Volpe (2002) ise cinsiyet, eğitim görülen bölüm, sınıf, iş deneyimi ve yaş faktörlerinin finansal okuryazarlık üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırmaya işletme ve diğer bölümlerden toplam 820 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucuna göre, kadınların erkeklere göre bireysel finansal öğrenme konusunda daha az istekli oldukları ve özgüven sahibi oldukları belirtilmektedir. Ayrıca iş deneyiminin, finansal okuryazarlık düzeyi için önemli bir etken olduğu belirtilmektedir.

Beal ve Delpachitra (2003), Avustralya'daki Southern Queensland Üniversitesi'nde (USQ) eğitim gören ve 789 öğrencinin katıldığı anket çalışması ile üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini incelemiştir. Örneklemin tesadüfi olarak seçildiği bu çalışmada, lojistik regresyon modeli kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğu belirtilmektedir.

Cude, Lawrence, Lyons, Metzger, LeJeune, Marks ve Machtmes (2006) ise öğrencilerin finansal bilgi davranışlarını nasıl edindikleri ve risk üstlenme derecelerini etkileyen faktörleri incelemiştir. Bu araştırma University Of Georgia (UGA)'dan 491, Louisiana State University (LSU)'dan 1400 öğrenci olmak üzere, toplam 1891 öğrencinin anket çalışmasına katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucuna göre hem risk hem

de finansal okuryazarlık düzeyinin aileden öğrenildiği ve ailenin çocukların finansal sosyalleşmelerinde kilit rol oynadığı belirlenmiştir.

Worthington (2006), 2003 yılında Ray Morgan Research tarafından yapılan “Anz Survey Of Adult Financial Literacy In Australia” isimli ve 3548 kişilik katılımcı gurubuna telefon anketi yoluyla ulaşan araştırmanın verileri ile Avustralya’da yaşayan yetişkin insanların finansal okuryazarlıklarını incelemiştir. Cinsiyet, yaş, etnik köken, meslek, eğitim, gelir, birikim ve borçlar çalışmada kullanılan bağımsız değişkenlerdir. Elde edilen bulgulara göre, finansal okuryazarlık düzeyi en yüksek olan kişiler; 50-60 yaş aralığındaki, profesyoneller, işyeri veya çiftlik sahipleri ile üniversite öğrencileridir. Finansal okuryazarlık düzeyi en düşük olan grup ise; işsizler, kadınlar ve düşük eğitim seviyesine sahip olan katılımcılardır.

Mandell ve Klein (2007) tarafından yapılan bu çalışmada, genç yetişkinlerin, bireysel finans hakkında kurs görmelerine rağmen düşük finansal okuryazarlık puanına sahip olmalarının, öğrenmeye ve yeteneklerinin geliştirmeye karşı olan motivasyon eksikliğinden kaynaklandığı hipotezi üzerine çalışılmıştır. Araştırmanın verileri, katılımcıları basit tesadüfi örnekleme yoluyla belirlenen JumpStart anketinden temin edilmiştir. Bu anket, 1997, 2000, 2002, 2004 ve 2006 yıllarında lise son sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, yıllar geçtikçe, anket sonuçları daha düşük yüzdelere sahip olmaktadır. Yani, Amerika’da lise son sınıf öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyeleri düşmektedir. Para yönetimi ve bireysel finans ile ilgili verilen derslerin, öğrencilerin finansal bilgisizliklerini gideremediği ve bu doğrultuda motivasyon eksikliği olduğu saptanmıştır.

Wagland ve Taylor (2009) tarafından yapılan çalışmada da, cinsiyetin finansal okuryazarlık düzeyinde farklılaşma yaratıp yaratmadığı ve bunun bir sorun olup olmadığı incelenmiştir. İşletme bölümü öğrencisi 165 kişilik bir grup çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Örnekleme oluşturan öğrencilerin %77’si 25 yaşının altındadır. Katılımcıların %71,52’si yar 1 zamanlı, %20’si ise; tam zamanlı olarak bir işte çalışmaktadır. Ayrıca, örnekleme oluşturan öğrencilerin %40’ı en az 4 yıllık bir iş deneyimine sahiptirler. Araştırmada uygulanan anket, 49 soru 4 ana başlıktan oluşmaktadır. Birinci bölümde demografik özellikler, ikinci bölümde finansal bilgi, üçüncü bölümde finansal sistemi ve finansal terimleri anlama, dördüncü bölümde ise; bilgiyi kullanarak doğru karar alma ile ilgili sorular yer almaktadır. Elde edilen bulgulara göre, katılımcıların %74’ü finansal bilgi ile ilgili sorulara doğru cevap verirken, yalnızca %53’ü sistemi ve terimleri anlama ile ilgili soruları doğru yanıtlayabilmiştir. Araştırma sonuçları, katılımcıların %60’ının doğru karar alabildiklerini göstermektedir. Ayrıca, cinsiyet faktörünün; finansal okuryazarlık üzerinde önemli bir etkisinin olmadığı belirtilmiştir.

Sabri ve MacDonald (2010) tarafından yapılan bu çalışmada ise, Malezya’daki üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlıkları ile tasarruf davranışları arasındaki ilişkiyi incelemek hedeflenmektedir. Bunun için, Malezya’daki 11 üniversiteden 2519 öğrenci tesadüfi olarak seçilmiş ve anket uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucu, finansal okuryazarlık ile tasarruf davranışları arasında pozitif korelasyon olduğu saptanmıştır. Ayrıca Devlet üniversitesinde eğitim görenlerin, özel üniversitede eğitim görenlere göre daha fazla tasarruf davranışı sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Nano (2013) tarafından yapılan bu çalışmada, Arnavutluk'ta üniversite okuyan öğrencilerin finansal bilgi ve okuryazarlık düzeylerinde, işletme bölümünde okumanın bir etkisi olup olmadığı araştırılmıştır. Bunun için, çoğunluğu işletme bölümü öğrencilerinden seçilen 607 öğrenci örnekleme dahil edilmiş ve bu öğrencilere kapsamlı bir anket uygulanmıştır. Elde edilen bulgularda, İşletme bölümünde okuyan öğrencilerin, diğer bölümlerde okuyan öğrencilere göre daha yüksek finansal okuryazarlık düzeyine sahip oldukları, ancak finansal davranış ve tutum başlıklarında aralarında önemli farklılıklar olmadığı belirtilmektedir.

Krizek ve Hradil (2012) tarafından yapılan bu çalışmada ise finansal okuryazarlık konusunda bir standart olup olmadığı incelenmiştir. OECD'nin 2012, Çek Cumhuriyeti Finans Bakanlığı'nın 2007 ve 2010 yıllarında yapmış oldukları çalışmaların verileri kullanılmıştır. Ayrıca, bölümleri dikkate alınmaksızın, tesadüfi olarak seçilen 2120 üniversite öğrencisine online olarak anket uygulanmıştır. Elde edilen bulgulara göre erkekler, kadınlara göre daha yüksek finansal okuryazarlığa sahiptir.

Nidar ve Bestari (2012) ise araştırmalarında, Endonezya'daki Padjadjaron Üniversitesi'nde okuyan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemek ve finansal okuryazarlık düzeyini etkileyen faktörleri belirlemeyi hedeflemektedirler. Araştırma örnekleme için, 400 öğrenci tesadüfi olarak seçilmiştir. Uygulanan anket çalışması sonucunda, öğrencilerin bireysel finansal okuryazarlık düzeylerinin, yatırım, kredi ve sigortacılık alanlarında düşük olduğu ve geliştirilmesi gerektiği saptanmıştır. Ayrıca eğitim düzeyi, fakülte, bireysel gelir düzeyi, ailenin gelir düzeyi, aileden edinilen bilgi faktörlerinin de, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini etkileyen önemli faktörler olduğu belirtilmektedir.

Rodrigues, Vieira, Amaral ve Martins (2012) tarafından yapılan çalışmada da, Portekiz'deki üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri belirlenmesi hedeflenmiştir. Bu amaçla 612 kişiye "Portuguese Student Finance Survey 2012" anketi uygulanmıştır. Örnekleme dahil edilen öğrenciler, mühendislik, işletme ve yönetim, tasarım ve turizm bölümlerinden seçilerek, disiplinler arası farklılıklar incelenmesi hedeflenmiştir. Analiz sonuçlarına göre, öğrenciler finansal davranışlarını ailelerinden edinmektedirler. Ayrıca, öğrencilerin yaşları ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında pozitif bir ilişki söz konusudur. Buna göre 25 yaşını geçen öğrenciler %92'lik oran ile, orta ve yüksek düzey finansal okuryazar olup, işletme ve yönetim bölümünde okuyan öğrencilerin, diğer bölümlere göre daha yüksek finansal okuryazar oldukları ifade edilmektedir.

Mercan, Oyur, Altınay ve Aksanyar (2012) tarafından yapılan araştırmada ise finansal okuryazarlık düzeyleri arttıkça, ekonomik bilinç, farkındalık ve rasyonalitenin de artıp artmadığı sorusuna cevap aranmaktadır. Araştırmada Ulaştırma Bakanlığı'na bağlı bir şubede çalışan 105 kişiden 93 kişi rassal olarak seçilmiş ve bu 93 kişilik örnekleme NCREL tarafından geliştirilen, "Ekonomi Okuryazarlığı Anketi" uygulanmıştır. Elde edilen bulgular, katılımcıların bireysel ekonomi konusunda; yüksek düzeyde ekonomi okuryazarı olduklarını desteklemektedir. Yüksek lisans mezunlarının, lise ve üniversite mezunlarına kıyasla daha yüksek ekonomi okuryazarıdır. Ayrıca ekonomi okuryazarlık düzeyi üzerinde; yaş, medeni durum, çalışma süresi, unvan, eğitim, cinsiyet, departman ve ekonomi konusunda günceli takip etmenin anlamlı farklılıklar yarattığı da belirtilmektedir.

Ergün, Şahin ve Ergin (2014), demografik faktörlerin, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini etkileyip etkilemediğini incelemektedir. Bunun için, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü öğrencilerinden, 275 öğrenci tesadüfi olarak seçilmiştir. Seçilen bu örneklem grubuna Lusardi (2008)'nin kullanmış olduğu anket uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, öğrencilerin temel düzeyde finansal okuryazar oldukları anlaşılmıştır. Öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin, öğretim şekline, cinsiyete ve aylık ortalama hane gelirine göre değiştiği tespit edilmiştir.

Kılıç, Ata ve Seyrek (2015) ise Gaziantep Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi için, 12 farklı fakülteden toplam 480 öğrenciye 8 bölümden oluşan anket uygulamışlardır. Elde edilen bulgulara göre, internet bankacılığı ve kredi kartı kullanımının finansal okuryazarlık düzeyi için etkili bir faktördür. Ayrıca öğrencilerin en çok bilgili oldukları alanın bireysel bankacılık, en az bilgili oldukları alanın ise; yatırım olduğu belirlenmiştir.

Özdemir, Temizel, Sönmez ve Er (2015), Türkiye’de üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini incelemişlerdir. Araştırmaya Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi’nde eğitim gören 221 öğrenci dahil edilmiştir. Araştırma sonucuna göre; ankete katılan öğrenciler, yüksek finansal okuryazarlık düzeyine sahiptir. Ayrıca cinsiyet farklılığının ve finansal bilgi kaynaklarının da finansal okuryazarlık düzeyi üzerinde etkili bir faktör olmadığı belirtilmektedir.

Çam ve Barut (2015), üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyini ve davranışlarını tespit etmek amacıyla, tesadüfi olarak seçilmiş 400 öğrenci ile finansal okuryazarlık anketini gerçekleştirmiştir. Elde edilen anket verilerine uygulanan çoklu regresyon modeli analizi sonuçlarına göre; ankete katılan öğrencilerin temel finansal kavramlar konusundaki bilgileri ve finansal okuryazarlık düzeyleri çok düşüktür.

3.Uygulamanın Amacı Ve Önemi

Bu araştırma lisans düzeyinde eğitim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri arasında, seçilen değişkenlere göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemek için gerçekleştirilmiştir. Seçilen değişkenler, cinsiyet, yaş, gelir durumu, eğitim alınan öğretim türü, kaçınıcı sınıfta okunduğudur. Bu değişkenler bir çok araştırmada finansal okuryazarlık düzeyini açıklamada bağımsız değişken olarak kullanılmaktadır. Bu noktada örnekleme dahil edilen katılımcılara ait bu faktörler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olup olmadığını bilmek de, finansal okuryazarlık düzeyini açıklamak için kullanılan modellerin açıklama gücünü de etkileyecektir. Aynı zamanda bu çalışma lisans düzeyinde eğitim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi açısından önemlidir.

3.1. Anakütle ve Örneklem Seçimi

Araştırmanın ana kütesini Sakarya Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü öğrencilerinin tamamı oluşturmaktadır. 2015-2016 yılı verilerine göre bu fakültede 618 bayan, 955 erkek olmak üzere, toplamda 1573 öğrenci eğitim-öğretim görmektedir. Saunders (2000) %95 güven düzeyinde anakütle düzeyi 1000 olan grupta örneklem büyüklüğünün 278, anakütle düzeyi 2000 olan gruplarda ise örneklem büyüklüğünü 322 olarak belirtmektedir. Buna göre

belirtilen örneklem gruplarına ait rakamlara ulaşılabildiğinde, anakütlenin en iyi şekilde temsil edileceği ifade edilmektedir. Bu çalışmada da anakütle grubu 1573 olup, anket uygulamasının gerçekleştirildiği örneklem grubunun büyüklüğünün 326 olduğundan hareketle, örneklemin anakütleyi iyi temsil ettiği söylenebilir. Basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile ulaşılabilen ve gönüllülük esasına dayalı olarak belirlenen örneklem grubuna uygulanan ankete, 326 Sakarya Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü lisans öğrencisi katılmıştır. Ankete katılan tüm öğrencilerin verileri dikkate alınarak, analizler gerçekleştirilmiştir.

3.2.Verilerin Toplanması Ve Değerlendirilmesi

Lisans düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini incelemek amacıyla bu çalışmada Sakarya Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü öğrencilerine tesadüfi örnekleme yoluyla anket uygulanmıştır. Araştırmaya 326 işletme bölümü öğrencisi katılmıştır. Anket hazırlanırken, Kılıç, Ata ve Seyrek (2015)'in çalışmasında kullandığı anket esas alınmıştır. Sadece ifadeler beşli Likert ölçeğine uygun olarak değiştirilmiştir. Böylece öğrencilerin araştırmaya yönelik olan ifadeler hangi düzeyde katıldığını belirlemesi hedeflenmiştir. 1:Kesinlikle Katılmıyorum 2: Katılmıyorum 3: Kararsızım 4: Katılıyorum 5: Kesinlikle Katılıyorum ifadelerini temsil etmektedir. Ayrıca anket bütünlüğünü bozmayacak şekilde benzer 2 adet soru daha ilave edilmiştir. Anket formunda katılımcıların temel ekonomi bilgisini incelemek amacıyla 9, matematik ve faiz hesaplamaları, yatırım araçları, vergi ve mevzuat, bireysel emeklilik, bireysel bankacılık alanlarında 5'er adet, finansal tablolar ile ilgili olarak ise 6 adet soru olmak üzere toplamda 40 adet soru yer almaktadır. Her bir soruya verilen doğru cevaplar esas alınarak toplam 40 puan üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Katılımcıların demografik özelliklerine ait verileri, sıklık (frekans) ve yüzde olarak gösterilmiştir. Uygun analiz yönteminin seçilmesi için öncelikle verilerin normal dağılım koşulunu sağlayıp sağlamadığı Kolmogorov-Smirnov testi ile incelenmiştir. Bu analiz sonucuna göre veriler, normal dağılıma uygunluk göstermektedir ($p>0.05$). Bu nedenle hipotezlerin test edilmesi için bağımsız iki örnek t-testi ve varyans analizi kullanılmıştır. Verilerin analiz edilmesinde ve hipotezlerin test edilmesinde SPSS 18 programından yararlanılmıştır.

3.3. Uygulamaya İlişkin Hipotezler

Araştırmaya ilişkin kurulan ana hipotezler şunlardır.

H₁: Öğrencilerin cinsiyetine göre finansal okuryazarlık düzeyleri arasında fark yoktur.

H₂: Öğrencilerin eğitim aldıkları öğretim türüne göre finansal okuryazarlık düzeyleri arasında fark yoktur.

H₃: Öğrencilerin yaş gruplarına göre finansal okuryazarlık düzeyleri arasında fark yoktur.

H₄: Öğrencilerin öğretim gördükleri sınıflara göre finansal okuryazarlık seviyeleri arasında fark yoktur.

H₅: Öğrencilerin gelir düzeyleri ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında fark yoktur.

3.4.Araştırma Bulguları

Bu araştırmada kullanılan anketin güvenilirlik katsayısı 0,738 bulunmuştur. Güvenilirlik katsayısı (Cronbach Alpha) 0 ile 1 arasında değer almaktadır. Bu ölçüğe ait değerler, $0,60 \leq \alpha < 0,80$ aralığında olması, güvenilir olarak yorumlanabilir.

Araştırmada kullanılan 326 adet anket formundan elde edilen cinsiyet, yaş, gelir durumu, öğretim türü ve öğrenim görülen sınıfa ait verilere ait frekans değerleri Tablo 1'de olduğu gibidir.

Tablo 1. Temel Değişkenlere Ait Frekans Değerleri

		Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	146	44,8
	Erkek	180	55,2
	Toplam	326	100
Yaş	17-19	71	21,8
	20-22	214	65,6
	23-25	39	12,0
	26+	2	0,6
	Toplam	326	100
Gelir	100-399TL	104	31,9
	400-699 TL	114	35,0
	700-999TL	50	15,3
	1000TL+	58	17,8
	Toplam	326	100
Öğretim türü	1.Öğretim	196	60,1
	2.Öğretim	130	39,9
	Toplam	326	100
Sınıf	1.Sınıf	74	22,7
	2.Sınıf	75	23,0
	3.Sınıf	75	23,0
	4.Sınıf	102	31,3
	Toplam	326	100

Elde edilen bulgulara göre araştırmaya katılanların %55,2'si erkek, %44,8'i ise kadındır.

Ayrıca katılımcıların %65,5'si 20-22 yaş aralığında iken, %21,8'i ise 17-19 yaş aralığındadır. 23-25 yaş aralığında olan öğrenci yüzdesi ise %12 olup %0,6 sı ise 26 yaşından daha büyüktür. Katılımcıların %31,9'u 100-399 TL, %35'i 400-699 TL, %15,3'ü ise 700-999 TL'lik gelire sahiptir. %17,8'lik kısım ise 1000 TL üzerinde gelire sahiptir. Aynı zamanda araştırmaya katılan öğrencilerin %60,1'i birinci öğretim, %39,9'u ise 2. Öğretimde okuyan öğrencilerden oluşmaktadır. Bu öğrencilerinde %22,7'si 1. sınıf, %23'ü 2. sınıf, %23'ü 3. sınıf, %31,2'si ise 4. sınıftır.

Araştırmada seçilen değişkenlerin, finansal bilgi düzeyi üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla, bağımsız örneklem t-testi, varyans analizi ve post-hoc testleri

uygulanmıştır. Buna göre cinsiyet değişkeninin finansal okuryazarlık üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik olarak uygulanan bağımsız iki örnek t-testi sonuçları Tablo 2’de olduğu gibidir.

Tablo 2. Cinsiyet Değişkeninin Finansal Bilgi Düzeyi Üzerindeki Etkisini Belirlemeye Yönelik t-testi Sonuçları

H ₀ :Cinsiyet faktörünün finansal bilgi düzeyi üzerinde etkisi yoktur.	n	Ort.	Std. Sp.	T Değeri	P	Sonuç
	Kadın	146	31,35	14,197	3,624	0,00
	Erkek	180	37,44	15,778		

Bu sonuç, cinsiyet faktörüne göre lisans öğrencilerinin finansal bilgi düzeyinin anlamlı bir farklılık gösterdiğini desteklemektedir. Diğer bir ifade ile erkek ve bayan öğrencilerin finansal bilgi düzeyleri farklı olup, istatistiksel olarak anlamlıdır. Tablo 2’ye göre erkek öğrencilerin finansal bilgi düzeyi bayanlara göre daha yüksektir ve bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır.

Tablo 3. Yaş Değişkeninin Finansal Bilgi Düzeyi Üzerindeki Etkisini Belirlemeye Yönelik Varyans Analizi Sonuçları

H ₀ : Yaş faktörünün finansal bilgi düzeyi üzerinde etkisi yoktur.	Yaş Grupları	Ort.	Std. Sp.	F Değeri	p	Sonuç
	17-19 Yaş	31,06	14,471	6,141	0,00	RED.
	20-22 Yaş	34,35	15,228			
	23-25 Yaş	42,31	14,993			
	26 Yaş Üstü	56,25	5,303			
	Toplam	34,25	15,370			

Varyans Analizi sonuçlarına göre anlamlılık seviyesi (p değeri) 0,05’den küçük ise grupların en az ikisinin arasında anlamlı fark olduğu, 0,05’den büyük ise gruplar arasında anlamlı fark olmadığı anlaşılmaktadır. Tablo 3’de elde edilen bulgulara göre; finansal bilgi düzeyi, öğrencilerin yaş gruplarına göre farklılık göstermektedir. Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını bulmak için Post Hoc testleri uygulanır (Kalaycı, 2010: 138). Öncelikli olarak uygun Post Hoc testi seçimi için varyansların homojenliğini test etmek amacıyla Levene Testi’ne bakılmalıdır. Anlamlılık seviyesinin 0,05’den büyük olması varyansların homojen, 0,05’den küçük olması varyansların homojen olmadığını göstermektedir. Levene test değeri 0,588 olup, anlamlılık değeri 0,624’tür. Bu sonuç varyansların homojen olduğunu desteklemektedir. Analiz sonucunda varyansların homojen olduğu tespit edilmiş olup Tukey testi kullanılmıştır.

Tablo 4. Yaş Gruplarının Finansal Bilgi Düzeyi İle Çoklu Karşılaştırma Tablosu

		Ortak Farklar(I-J)	Anlamlılık Düzeyi(p)
17-19	20-22	-3,289	0,380
	23-25	-11,251*	0,001
	26+	-25,194	0,091
20-22	17-19	3,289	0,380
	23-25	-7,962*	0,013
	26+	-21,904	0,171
23-25	17-19	11,251*	0,001

	20-22	7,962*	0,013
	26+	-13,942	0,576
26+	17-19	25,194	0,091
	20-22	21,904	0,171
	23-25	13,942	0,576

*Ortalama fark 0,05 seviyesinde anlamlıdır.

Tablo 4’de ise Tukey Testi sonucu çoklu karşılaştırma tablosu yer almaktadır. Tabloda yer alan anlamlılık düzeyleri (p değeri)’nin 0,05’den küçük olması durumunda; gruplar arası anlamlı bir farkın olduğu anlaşılmaktadır. Tablo 4’e göre 23-25 yaş grubundaki öğrencilerin finansal bilgi düzeyi, 17-19 ve 20-22 yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Tablo 5. Gelir Değişkeninin Finansal Bilgi Düzeyi Üzerindeki Etkisini Belirlemeye Yönelik Varyans Analizi Sonuçları

		Ort.	Std. Sp.	F Değeri	P	Sonuç
H ₀ : Gelir faktörünün finansal bilgi düzeyi üzerinde etkisi yoktur.	100-399TL	35,43	13,49	6,141	0,00	RED
	400-699TL	33,00	15,00			
	700-999TL	37,40	15,55			
	1000+TL	34,48	18,72			
	Toplam	34,72	15,37			

Tablo 5’de elde edilen bulgulara göre öğrencilerin finansal bilgi düzeyi, gelir gruplarına göre farklılık göstermektedir. Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını bulmak için uygulanacak Post Hoc testlerinden önce varyansların homojenliğini test etmek için Levene Testi’ne bakılmıştır. Levene test değeri 3,615 olup, anlamlılık değeri 0,014’tür. Bu sonuç varyansların homojen olmadığını desteklemektedir. Analiz sonucunda varyansların homojen olmadığı tespit edilmiş olup Tamhane testi kullanılmıştır.

Tablo 6. Gelir Gruplarının Finansal Bilgi Düzeyi İle Çoklu Karşılaştırma Tablosu

		Ortak Farklar(I-J)	Anlamlılık Düzeyi(p)
100-399TL	400-699TL	2,428	0,649
	700-999TL	-1,967	
	1000+TL	0,950	
		0,879	
400-699TL	100-399TL	-2,428	0,649
	700-999TL	-4,396	
	1000+TL	-1,478	
		0,333	
700-999TL	100-399TL	1,967	0,879
	400-699TL	4,396	
		0,333	

		1000+TL	2,917
0,759			
1000TL+	100-399TL	-0,950	0,982
		400-699TL	1,478
0,933			
		700-999TL	-2,917
0,759			

*Ortalama fark 0,05 seviyesinde anlamlıdır.

Tablo 6'ya göre gelir düzeyi için elde edilen sonuçlara göre; farklı düzeylerde gelire sahip olan öğrencilerin, finansal bilgi düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık söz konusudur. Ancak bu farklılık tesadüfidir.

Tablo 7. Öğretim Türü Değişkeninin Finansal Bilgi Düzeyi Üzerindeki Etkisini Belirlemeye Yönelik t-testi Sonuçları

H ₀ : Öğretim türü faktörünün finansal bilgi düzeyi üzerinde etkisi yoktur.	Öğretim Türü	n	Ort.	Std. Sp.	T Değeri	P	Sonuç
	I	196	34,55	14,528	-0,234	0,815	KABUL
	II	130	34,96	16,615			

Tablo 7'ye göre lisans öğrencilerinin finansal bilgi düzeyi, öğretim türüne göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Buna göre 1. ve 2. Öğretim öğrencilerinin finansal bilgi düzeyleri birbirine yakın ortalamalara sahiptir.

Tablo 8. Sınıf Değişkeninin Finansal Bilgi Düzeyi Üzerindeki Etkisini Belirlemeye Yönelik Varyans Analizi Sonuçları

		Ort.	Std. Sp.	F Değeri	P	Sonuç
H ₀ : Öğrenim görülen sınıf faktörünün finansal bilgi düzeyi üzerinde etkisi yoktur.	1. Sınıf	28,14	13,02	8,754	0,00	RED
	2. Sınıf	36,53	13,00			
	3. Sınıf	33,13	17,12			
	4. Sınıf	39,31	15,54			
	Topam	34,72	15,37			

Tablo 8'de elde edilen bulgulara göre öğrencilerin finansal bilgi düzeyi, öğrenim gördükleri sınıfa göre farklılık göstermektedir. Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını bulmak için önce varyansların homojenliğini test edilmiştir. Levene Testi'ne göre test değeri 2,670 olup, anlamlılık değeri 0,048'dir. Bu sonuç varyansların homojen olmadığını desteklemektedir. Analiz sonucunda varyansların homojen olmadığı tespit edilmiş olup Tamhane testi kullanılmıştır.

Tablo 9: Sınıf Gruplarının Finansal Bilgi Düzeyi İle Çoklu Karşılaştırma Tablosu

		Ortak Farklar(I-J)	Anlamlılık Düzeyi(p)
1.Sınıf	2.Sınıf	-8,391*	0,001
	3.Sınıf	-4,991	0,251

	4.Sınıf	-11,172*	0,000
2.Sınıf	1.Sınıf	8,391*	0,001
	3.Sınıf	3,400	0,680
	4.Sınıf	-2,780	0,734
3.Sınıf	1.Sınıf	4,991	0,251
	2.Sınıf	-3,400	0,680
	4.Sınıf	-6,180	0,085
4.Sınıf	1.Sınıf	11,172*	0,000
	2.Sınıf	2,780	0,734
	3.Sınıf	6,180	0,085

*Ortalama fark 0,05 seviyesinde anlamlıdır.

Tablo 9’da da Tamhane Testi sonucu çoklu karşılaştırma tablosu yer almaktadır. Bu tabloya göre 1. Sınıf lisans öğrencilerinin finansal bilgi düzeyi, 2 ve 4. Sınıflardaki öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir.

4.Sonuç ve Öneriler

Finansal okuryazarlık, finansal ürün ve uygulamalar ile ilgili temel düzeyde bilgi sahibi olmak ve bu bilgiyi finansal kararların alınmasında kullanabilme yeteneği olarak tanımlanmaktadır (Temizel ve Bayram, 2011:75). Bu noktada yüksek finansal okuryazarlığa sahip bireylerin, sermayelerini doğru ve etkili yönetebilmesi beklenmektedir. Finansal okuryazarlığa ait olarak yapılan tanımlamalar incelendiğinde ise üç bileşen dikkati çekmektedir. Bunlar finansal bilgi, finansal tutum ve finansal davranış bileşenleridir (Alkaya ve Yağlı, 2015:585). Finansal tutum ve finansal davranışlara yön verecek olan esas ise finansal bilgi bileşenidir. Bu çalışmada da finansal okuryazarlığın bir göstergesi olarak kullanılan finansal bilgi düzeyinin, cinsiyet, yaş, gelir durumu, öğretim türü ve öğrenim görülen sınıflar açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa sahip olup olmadığı araştırılmıştır. Bu amaçla Sakarya Üniversitesi İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü öğrencilerine anket uygulanmıştır. Örneklem tesadüfi olarak seçilmiştir. Araştırmaya 326 öğrenci katılmıştır.

Cinsiyet faktörüne ilişkin olarak elde edilen sonuçlara göre erkek öğrencilerin finansal bilgi düzeyi, bayan öğrencilere göre daha yüksek olup, sonuç istatistiksel olarak anlamlıdır. Elde edilen bu bulgu Worthington (2006), Krizek ve Hradil(2012), Mercan, Oyur, Altınay ve Aksanyar (2012), Ergün, Şahin ve Ergin(2014) ile benzer olup, Wagland-Taylor (2009) ile Özdemir, Temizel, Sönmez ve Er (2015)’in ulaştığı olduğu sonuçlardan farklıdır.

Yaş faktörüne ilişkin olarak elde edilen sonuçlara göre 23-25 yaş aralığında bulunan lisans öğrencilerinin finansal bilgi düzeyi de diğer yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı ve farklıdır. Bu yaş grubundaki öğrenciler daha yüksek finansal bilgiye sahip olup, Mercan, Oyur, Altınay ve Aksanyar (2012)’in bulguları ile benzerdir.

Gelir düzeyi için elde edilen sonuçlara göre; farklı düzeylerde gelire sahip olan öğrencilerin, finansal bilgi düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık söz konusudur. Ancak bu farklılık tesadüfidir. Elde edilen bu sonuç, Nidar- Bestari(2012) ile Ergün, Şahin ve Ergin(2014) ile benzerdir. Bu durum aynı zamanda bilgiye ulaşmanın

maliyetinin de düşük olduğunu ve şeffaf yatırım ortamının tüm bireyler için sağlanabildiğinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Lisans öğrencilerinin finansal bilgi düzeyi eğitim aldıkları öğretim türünden bağımsızdır. Diğer bir ifade ile öğrencinin birinci ya da ikinci öğretimde eğitim alması, finansal bilgi düzeyi üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır. Bu sonuç Ergün, Şahin ve Ergin(2014)'in sonuçlarına zıttır. Ancak öğrenim görülen sınıflar dikkate alındığında ise birinci sınıf öğrencilerinin, finansal bilgi düzeyinin, iki ve dördüncü sınıf öğrencilerinden istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa sahip olduğu görülmektedir. Bu sonuç da Sabri ve MacDonald (2010) ile benzerdir. Elde edilen tüm bu sonuçlara göre; cinsiyet, yaş ve eğitim görülen sınıf, finansal bilgi düzeyi açısından istatistiksel olarak anlamlı olan faktörlerdir.

Gelecekteki çalışmalarda ise araştırmaya dahil edilen örneklem farklı bölümlerde okuyan öğrencilerin dahil edilmesi ile arttırılabilir. Ayrıca kişilerin kendi demografik özelliklerinin yanısıra, finansal okuryazarlığın bir kültür olduğundan hareketle, ailesine ait özelliklerde araştırma sorularına dahil edilebilir.

Kaynakça

- Alkaya, A., & Yağlı, İ. (2015). Finansal Okuryazarlık-Finansal Bilgi, Davranış Ve Tutum: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İİBF Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama. *Journal of International Social Research*, 8(40), 585-599.
- Beal, D. J., & Delpachitra, S. B. (2003). Financial Literacy Among Australian University Students. *Economic Papers: A Journal of Applied Economics and Policy*, 22(1), 65-78.
- Chen, H., & Volpe, R. P. (1998). An Analysis of Personal Financial Literacy Among College Students. *Financial Services Review*, 7(2), 107-128.
- Chen, H., & Volpe, R. P. (2002). Gender Differences in Personal Financial Literacy Among College Students. *Financial Services Review*, 11(3), 289-307.
- Cude, B., Lawrence, F., Lyons, A., Metzger, K., LeJeune, E., Marks, L., & Machtmes, K. (2006). College Students and Financial Literacy: What They Know and What We Need to Learn. *Proceedings of the Eastern Family Economics and Resource Management Association*, 102-109.
- Çam, A. V., & Barut, A. (2015). Finansal Okuryazarlık Düzeyi ve Davranışları: Gümüşhane Üniversitesi Önlisans Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *Global Journal of Economics and Business Studies*, 63-72.
- Ergün, B., Şahin, A., & Ergin, E. Finansal Okuryazarlık: İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma. *The Journal of International Social Research*, 7(34), 847-864.
- Hilgert, M. A., Hogarth, J. M., & Beverly, S. G. (2003). Household Financial Management: The Connection Between Knowledge and Behavior. *Federal Reserve Bulletin* 89, 309-322.
- Huston, S. J. (2010). Measuring Financial Literacy. *Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 296-316.
- Kılıç, Y., Ata, H. A., & Seyrek, İ. H. (2015). Finansal Okuryazarlık: Üniversite

Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. *Journal of Accounting & Finance*, Nisan, 19-150.

Krizek, J. T., Cems-Mim, L. L. M., & Hradil, I. (2012). Standard in Financial Literacy for University Students: Methodology and Empirical Evidence. *International Journal of Business and Social Research*, 2(7), 21-32.

Lusardi, A. (2008). Financial Literacy: An Essential Tool For Informed Consumer Choice?. *National Bureau of Economic Research*, No. w14084, 1-30.

Mandell, L. (2006). Financial Literacy: If It's so Important, Why isn't It Improving?. *Networks Financial Institute Policy Brief*, (2006-PB), 08.

Mandell, L., & Klein, L. S. (2007). Motivation and Financial Literacy. *Financial Services Review*, 16(2), 105-116.

Mercan, N., Oyur, E., Altınay, A., & Aksanyar, Y. (2012). Ekonomi Okur Yazarlığına Yönelik Ampirik Bir Araştırma. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 4(2), 109-118.

Moore, D. L. (2003). Survey of Financial Literacy in Washington State: Knowledge, Behavior, Attitudes, And Experiences. *Washington State Department of Financial Institutions*.

Nano, D. (2003). Major Differences In Financial Literacy Among Albanian University Students. *Regional Science Conference with International Participation* 389-394.

Nidar, S. R., & Bestari, S. (2012). Personal Financial Literacy Among University Students (Case Study At Padjadjaran University Students, Bandung, Indonesia). *World Journal of Social Sciences*, 2(4), 162-171.

Özdemir, A., Temizel, F., Sönmez, H., & Er, F. (2015). Financial Literacy of University Students: A Case Study for Anadolu University, Turkey. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 11(24), 97-110.

Rodrigues, C. S., Vieira, F. D., Amaral, A. & Martins, F. V. (2012). Financial Literacy of University Students.

Sabri, M. F., & MacDonald, M. (2010). Savings Behavior and Financial Problems Among College Students: The Role of Financial Literacy in Malaysia. *Cross-Cultural Communication*, 6(3), 103-110.

Temizel, F., & Bayram, F. (2011). Finansal Okuryazarlık: Anadolu Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 12(1), 73-86.

Wagland, S. P., & Taylor, S. (2009). When It Comes to Financial Literacy, Is Gender Really An Issue?. *Australasian Accounting, Business and Finance Journal*, 3(1), 13-25.

Worthington, A. C. (2006). Predicting Financial Literacy in Australia. *Financial Services Review*, 15(1), 59-79.

Saunders, L. (2000). *Research Methods for Business Students*, Second Ed., Prebttice-Hall Inc